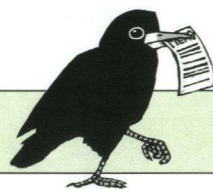

Korte Mededelingen

Ooievaars vechten ook in de lucht!

In april 2011 maakte ik een fietstochtje en kwam onder andere langs de Nieuweweg bij Maarssen (Utr.). Vandaar reed ik de Veenkade op in de richting van de Mid-denweg, dit is in de Bethunepolder. Aan de oostzijde van de polder ligt het dorp Tienhoven en verderop in de richting Maartensdijk nog Oud-Maarsseveen, Westbroek, Molenpolder, Achttienhoven en Achterwetering.

Halverwege de Veenkade stopte ik, omdat ik een zangertje hoorde. Het was een Rietzanger, voor mij de eerste van dit jaar. Rondkijkend bemerkte ik hoog in de lucht twee grote vogels, met de 10 x 40 kijker te determineren als Ooievaars. Ze zweefden dicht bij elkaar. Zo dicht, dat de vleugeltoppen elkaar schenen te raken. Gedurende enkele minuten zweefden ze heen en weer en langzaam zakten de vogels wat lager. Ze waren nu recht boven mijn standplaats, naar schatting circa 100 m hoog. Plotseling maakte één vogel een buiteling, gooide de kop in de nek en vloog onmiddellijk daarop weer vooruit. Daarbij was ook het bekende klepperende geluid te horen. Tot vijf- of zesmaal achtereen zag ik deze actie van de ene vogel: een buiteling met de kop in de nek vooruit en luid klepperend. Daarna dreven de Ooievaars uit elkaar, de ene richting Tienhoven of Oud-Maarsseveen. De andere vogel vloog richting Maarssen. Dit voor mij bijzondere gedrag in de lucht had ik nooit eerder gezien. Indien men in het vroege voorjaar een Ooievaar op het nest ziet staan en zijn of haar partner landt op het nest dan kan men steeds de vogels horen klepperen ter begroeting, een vriendelijkheidsgeste dus. Het klepperen heeft evenwel nog een andere betekenis, namelijk agressiviteit of afweer, waarvan een dreiging uitgaat.

Haverschmidt (1949) beschrijft dit heel goed in zijn boek 'The Life of the White Stork': Nauwelijks laat een indringer zich zien en zeilt langs het bewoonde nest waarop het vrouwtje de wacht houdt, of de partner komt haastig uit het niets aan-vliegen en zet zich neer op het nest naast

zijn wijfje. Uiteraard zijn beide vogels nu opgewonden en men kan bij voortduring het geklepper horen, terwijl één vogel (het mannetje) met hangende vleugels en gespreide opgerichte staart de dreighouding vertoont.

Als de indringer dan op het nest gaat staan wordt hij ontvangen met meppen van de snavels en klappende vleugels. De verdedigende vogel tracht nu de indringer van het nest te duwen met licht gespreide vleugels, de aanvaller op zijn beurt drukt terug zo goed hij kan. Deze gevechten kunnen soms uren duren. Ten slotte wordt één der beide vogels van het nest verdreven en waarschijnlijk zal dit dan de indringer zijn.

Haverschmidt beschrijft verder nog een ander langdurig gevecht waarbij de indringer werd weggejaagd en over lange afstand werd achtervolgd en zelfs werd verdreven van schoorstenen en daken in de omgeving. Deze indringers worden beschouwd als jonge vogels, die later in het voorjaar zijn teruggekeerd dan de volwassen vogels en nu trachten zich op een bewoond nest te vestigen. Het zijn juist de reeds bewoonde nesten die de grootste attractie voor de jongere vogels vormen.

Wat zich boven mijn hoofd in de Bethunepolder afspeelde beschouw ik als de achtervolging en bedreiging van een indringer door de rechtmatige eigenaar van een bewoond nest. De vogels kwamen hoog uit oostelijke richting aanvliegen en hier bevinden zich een aantal bewoonde nesten van Ooievaars, namelijk één nest te Oud-Maarsseveen, vier nesten te Westbroek en één nest te Achttienhoven, dit laatste is (nog) niet bewoond. Al deze nesten bevinden zich dus op enkele kilometers van mijn waarnemingsplaats aan de Veenkade.

In de literatuur heb ik gezocht naar aanwijzingen met betrekking tot mijn waarneming, maar ik heb niets hierover kunnen vinden. Alleen Yarrell (1884-'85) vermeldt in 'A History of British Birds' Volume IV:224 'During the breeding season Storks keep up a constant clapping with their

Zwevende Ooievaar in de lucht.
Foto: Wim Smeets.

bills, and this sound may frequently be heard proceeding from a number of birds circling in the air at such a height as to be almost invisible'.

Siewert (1932) in zijn boek 'Störche, Er-

lebnisse mit dem schwarzen und weissen Storch' schrijft ook reeds dat het 'kleppen' niet alleen een begroetingsceremonie betekent maar ook op agressiviteit duidt.

■ H. Nuijen, Van Hogendorplaan 10, 1215 EH Hilversum.

LITERATUUR:

Cramp, S. & K.E.L. Simmons (red.) (1977): The Birds of the Western Palearctic, Volume 1. Oxford University Press, Oxford.

Haverschmidt, F. (1949): The Life of the White Stork. E.J. Brill, Leiden.

Hoyo, J. del, A. Elliott J. & Sargatal (red.) (1992): Handbook of the Birds of the World, Volume 1. Lynx Edicions, Barcelona.

Kahl, M. Ph. (1981): Welt der Störche. Verlag Paul Parey, Hamburg/Berlijn.

Niethammer, G., K.M. Bauer & U.N. Glutz von Blotzheim (1966): Handbuch der Vögel Mitteleuropas, I. Akademische Verlagsgesellschaft, Frankfurt am Main.

Schlegel, H. (1854-'58): Fauna van Nederland: De Vogels van Nederland. P.W.M. Trap, Leiden.

Schlegel, H. (1878): De Vogels van Nederland. G.L. Funke, Amsterdam.

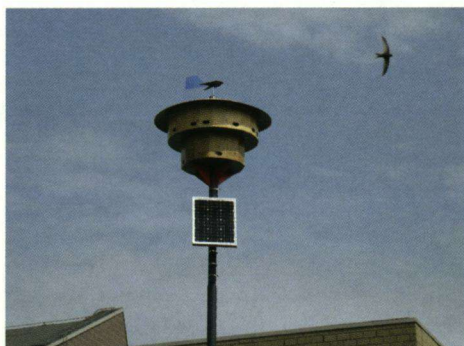
Siewert, H. (1932): Störche. Erlebnisse mit dem schwarzen und weissen Storch. Dietrich Reimer/Ernst Vohsen, Berlin.

Thijssen, J.P. (1913): Het Vogeljaar (2de druk). W. Versluys, Amsterdam.

Yarrell, W. (1884-'85): A History of British Birds, IV (4th edition). John Van Voorst, London.

De eerste gierzwaluwentil in Nederland geopend

Op 3 juli is de eerste Nederlandse gierzwaluwentil officieel onthuld. Een gierzwaluwentil bestaat uit een serie nestkasten voor de Gierzwaluw op een hoge paal. In ons land is de Gierzwaluw voor de nestplaats afhankelijk van gebouwen. De hedendaagse bouwmethodes, waarbij alle openingen worden afgesloten, maken dat de Gierzwaluw steeds meer in de verdrukking komt. Deze methode kan mogelijk het verlies aan nestplaatsen compenseren.

Bij Den Helder is de eerste gierzwaluwentil ingericht.

De onderpaal staat al sinds september 2011 gereed in het stadspark van Den Helder. Een zonnepaneel aan de paal van de til zal de accu voeden voor de cd-speler met lokgeluiden. Een beproefde methode om Gierzwaluwen kennis te laten maken met een potentiële nieuwe nestplaats. De gierzwaluwentil is gebouwd door de

Vogelwerkgroep Den Helder e.o., werkgroep Stadsvogels. Zij kreeg hierbij de medewerking van Zeestad en de Gemeente Den Helder. Het project werd mede mogelijk gemaakt door de Helderse Coöperatieve Windmolen Vereniging De Eendragt u.a.